

Sziget

Olajgyár területe

Horváth Tamás 2003. 02.19.
ed 10 konz.: Dr. Molnár Jenő

Tartalom

Tartalom	2
Elhelyezkedés	2
A térség vízrajza	2
Rábca	2
Szabályozás	2
Helytörténeti áttekintés	2
Benépesülés	2
A városias község	3
A csatlakozás	3
Az V. kerület	3
Jelentősebb épületek	4
Fontosabb utcái	4
A növényolajgyár	5
A növényolajok jelentősége	5
Kohn Adolf (1820-1905)	5
Kohn Ignác (1864-1935)	6
Út a tervgazdálkodásba	6
Területrendezés	7
Képlékenységi	7
Kronológia	8
Források	8

Elhelyezkedés

Győr mai V. kerülete – Sziget – a történelmi belvárostól nyugatra, a Holt-Rábca, a Mosoni-Duna és a Bercsényi-liget (a Rábca medre) által határolt területen terül el. Győrsziget nevét fekvésének köszönheti. A múlt század elején még a Bercsényi-liget területén folyt a Rábca, így minden oldalát folyópart mosta. A városmagból a Rába kettős hídján át lehet megközelíteni a kerületet.

Az egykori olajgyár főépületei a Bercsényi-liget 18. szám alatt található. A gyár telephelyét az Ecet, Botond, Semmelweis, Erkel Ferenc utcák határolják. További egységek épültek Bercsényi liget elején – az Erkel Ferenc, Knézich, Híd utcák által határolt területen, valamint a Mákosdűlőn (utóbbi nem tervezési terület).

A térség vízrajza

Rábca

A Rábca folyó a Rába egyik mellékága, mely a Répce patakkal egyesülve érkezik vissza társába, majd a Dunába. A Hanság és Fertő mocsarainak vizét vezeti le.

1874-es leírás szerint: „A Rábca tehát rendes értelmében folyónak nem nevezhető, a mennyiben nem képezi források, patakok s egyéb eleven vizek közvetlen lefolyását...”

Szabályozás

A Folyó egykor a mai csatorna helyén ömlött a Dunába, a mai Bercsényi ligetben csak egy mellékága folyt. A várépítések idején (1566-70) kimélyítették ezt az ágot, hogy ez legyen a főág. Ezelőtt a meder gyakran kiapadt, pl. 1550 körül is.

A folyó ezután sem vált hajózhatóvá, részben kanyargóssága, részben sekély medre okán. Medre iszapos a Rába és a Duna gyakori visszatörlesztése miatt.

A szabályozás szükségességét minden rakoncátlankodásnál elismerték, egy 1871-es átnézeti térkép már közöl is egy megoldást, de erre csak 1908-ban került sor.

Helytörténeti áttekintés

Benépesülés

Sziget a középkor elején még lakatlan, de a 13. század második felére már lakják. Eredetileg királyi birtok, melyet V.István 1271-ben kiváltságlevéllel adományozott Győrnek, „lakóival, berkei-

vel, és halászatával együtt”, hogy a „népnek épületek tatarozására vesseje karója legyen”. (Valószínűleg a városban még a paticsfalas építés gyakorlata volt elterjedt.) A község szervezettségéről nincsenek adataink, nem tudni, rendelkezett-e már akkor bírával, vagy templommal. Mátyás király később elvette a birtokot Győrtől, és Bakócz Tamás püspöknek adta, ekkor Püspök szigetnek hívták. A győri püspökök téglavető kemencéket építettek itt, hogy az győri építkezések igényeit kielégítsék.

A tudatos jobbágytelepítés jóval a birtokbavétel után kezdődött meg, a 16. század közepe táján, amikor megindult a várépítés, illetve annak megerősítése (Győrszigeten a mezőgazdaság terület híján nem biztosíthatott nagy tömegeknek megélhetést, első lakói valószínűleg halászok voltak.). A 16. században a császári várparancsnok a háborús helyzet jogán kisajátította a Püspökvárat és a Püspök-szigetet. A szigeti téglatermelés még inkább fellendült, téglavetőket és égetőkemencéket alakítottak ki. Salm Egon főkapitány jobbágy lakosokat telepített le 12 évi adómentességgel, és házaik el-

adásának jogával, hogy a téglavetőben dolgozzanak. A községet ekkor látták el északnyugati oldalán földsáncokkal, és ekkor mélyítették ki a Rábca medrét is.

Győr és elővárosai 1566-ban, köztük Sziget a téglavetővel és égetővel. (olasz mesterek rézmetszete)

A városias község

Sziget idővel jelentős iparos- és kereskedőtelepüléssé vált. 1715-ös összeírás szerint a fazekas, a csapó, a posztónyíró, a tímár és a takács voltak a leggyakoribb foglalkozások. Az iparosok céhes keretek közt végezték munkájukat. Olyanok költöztek ide, akik valamilyen okból nem költözhettek Győrbe. Így telepedtek le itt a zsidók, akiket a város nem volt hajlandó befogadni.

A térséget rengeteg árvíz sújtotta az évszázadok folyamán. Ezek közül kiemelkedik az 1850-es és az 1883-as.

Győr városával együtt a gyáripar is fejlődésnek indult. Az 1900-as századfordulón már hat gyártelep működött a községben: olajgyár, tézsa- illetve piskótagyár, két cukorgyár, és két ecetgyár. Parkírozott tere melletti emeletes állami iskolája, zárdája (leányiskolával), temploma; kórháza(i), emeletes zártosorú polgárházai városias képet mutatnak, és lakosai szoros kapcsolatban vannak Győr várossal, sokuk ott dolgozik, mint gyári munkás. Mindennek ellenére közigazgatásilag külön egységet képvisel.

A csatlakozás

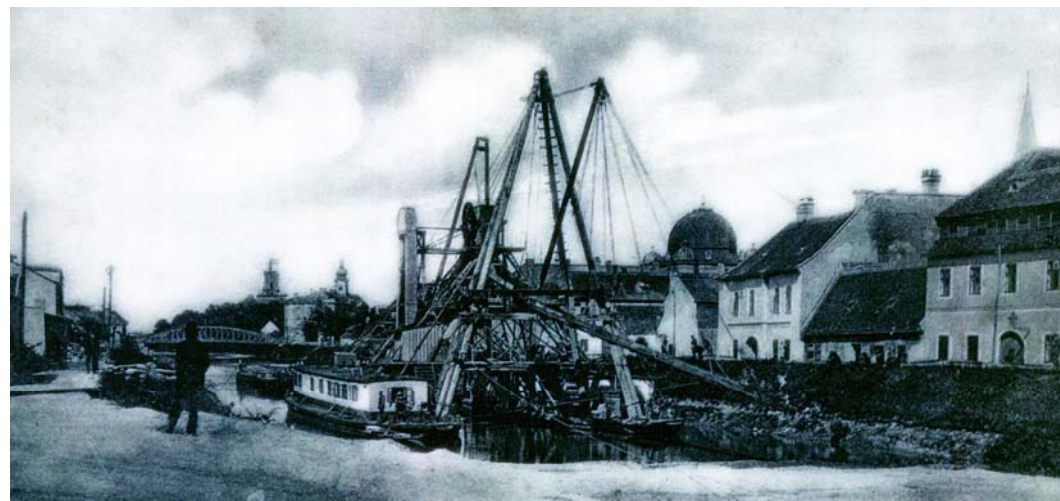
Az szervezeti egyesítés gondolata már 18. század közepén felmerült, de az egyesítés hol a földesúri

hatóságok ellenállása, hol a vármegye vezetőinek kicsinyessége, hol a félrevezetett közvélemény beavatkozása másfél évszázadon keresztül megghiúsította. Győrnek ez a lépés a nagyvárossá válást, a község lakosainak a biztosabb életet (árvízvédelem), jobb megélhetést, és a nagyobb kultúrát ígérte. A csatlakozást siettetette az a tény, hogy a földművelésügyi kormányzat célként tűzte ki a Rábca elterelését, ezután a községet csak egy széles utca választotta volna el a várostól.

Mivel Győr városa, és Győr megye e kérdésben megegyezni nem tudott a község a Törvényhozáshoz fordult. Az ekkor megszületett törvény adóügyi, közegészségügyi, politikai és árvízvédelmi okokra hivatkozva elrendelte Győrsziget (és Révfalupataháza) csatlakozását, ami 1905. január 1-jével meg is történt. A bekebelezést követően a megye kártérítési igénnyel lépett fel a város felé, melyből hosszú pereskedés lett. Végül a város 1918-ban kifizette a megegyezés szerinti kártérítést.

Az V. kerület

A csatlakozás után a város gondozásába vette a területet, nem egyszer nagyobb figyelmet és költséget vállalva az infrastruktúra fejlesztése érdekében.

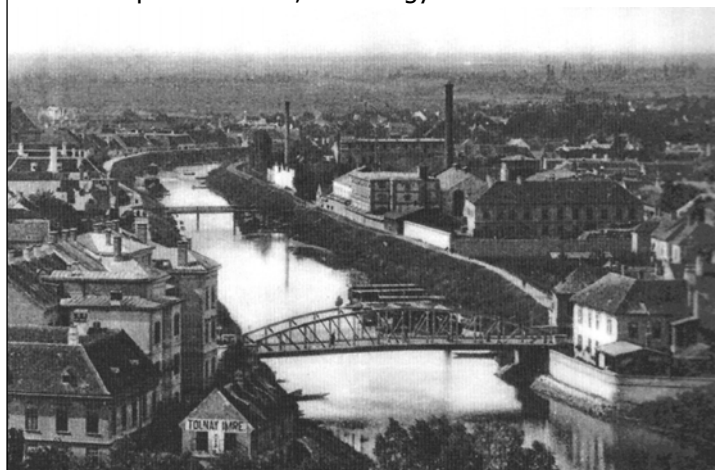
A Rába meder betöltésének emlékére 1908-ban készült képeslap

1907-8-ra tehető a Rábca folyó elterelése. A folyó medrének helyén ligetet alakítottak ki. A mai Híd utca tengelyében lévő fémszerkezetű hidat uszályokkal szállították el új helyére (a vállalkozó zsebében pisztollyal), ahol Sziget és Pinnyéd összekötésére szolgált.

A két világháború visszavetette a városrész fejlődését. Csak a század közepe táján indultak meg a nagyobb volumenű építkezések. 1957-63 között a városrész középső területe majdnem teljesen újjáépült, itt épült fel Győr első emeletes lakóházakból álló lakótelepe a Kígyó utcai lakótelep. A lakóházakat kohóhabsalakból öntött középblokkokból építették. A kezdeti pontházakat függőfolyosós sávházak követték.

Az ezt követő időszakban építési tilalmat rendeltek el, aminek köszönhetően a meglévő épületállomány állaga fokozatosan romlott. Ezt a tilalmat 1990-es évek közepén oldották fel.

Sziget távlati képe, a Rábca folyóval és hídjaival, az olajgyárral, képeslap.

Jelentősebb épületek

A Rábán kialakított *Radó szigeten* található a Győri Csónakázó egyesület 1886-ban megépített fachwerkes csónakháza, mely a győri vízisport évszázados múltját hirdeti. A sziget egésze kiváló sétálóhely.

A *Híd utca házai* emeletes, klasszicizáló, romantikus-eklektikus épületek, különösebb jelentőség nélkül.

A Duna és Rába által képzett szegletben található a *Győri Fürdőközpont*. Első medencéit Hajós Alfréd tervei szerint építették 1931-ben, a további bővítés 1960 óta történt. A fedett uszoda 1976-ban készült el. A fürdőközponthoz termálfürdő is tartozott, ennek helyén jelenleg az új élményfürdő építési munkálatai zajlanak.

A fürdőközponttól északra található az egy pylonos *Vásárhelyi Pál híd*. Ennek helyén az 1950-es évekig jármos fahíd állt. Szintén távlati terv a Szigetet Révfalluval összekötő híd, mely az eddigiehez képest autóforgalom lebonyolítására is képes lesz.

A hídtól a Mosoni-Duna mentén felfele haladva elérkezhetünk a Pinnyédi-hídhöz, azon túl található a *Püspökerdő*, mely kiváló pihenőterület.

Az erdőt kettévágja az *a csatorna*, melyre a Dunát szabályozták, így létrejött egy 2 km hosszú versenypályának is alkalmas folyamszakasz. Kiállóságát ismerik el az évenként itt megrendezett országos maratoni kajak-kenu bajnokságok, és az időnkénti nemzetközi versenyek.

Simor János püspök tere: Sziget legrégebbi tere, gazdagon fásítva, középületekkel övezve. Délkeleti sarkában áll a *római katolikus plébániatemplom*, melyet 1711-ben építettek barokk stílusban, majd homlokzatát eklektikussá alakították át. Orgonáját valószínűleg szigeti mester készíthette.

A templomtól északra található Sziget általános *iskolája* felújított, kibővített állapotban. Főépülete 1896-ban épült.

A tér *5. számú* emeletes háza a 18. században épülhetett.

A 21. számú ház helyén egykor kórház állt. 1861-ben építették ide *Szent Vince leányainak zárdáját és leányiskoláját*, romantikus stílusban, Simor János megbízásából.

A zárdától nyugatra már az un. *Kígyó utcai lakótelepet* találjuk, emeletes házakkal. Ezek építését 1963-ban fejezték be.

A tértől délre található az egykori *olajgyár* területe. Jelenleg termelés nem folyik benne.

Győr szabad királyi város térképének részlete: Sziget
Fontosabb épületek: 11, 18. Győrszigeti izraelita templom, 12. Apáczai-zárda, 13. Győrszigeti községi elemi iskola, 14. Győrszigeti község háza, 15. Bisquit gyár, 16, 21. Czukorkagyár, 17. Győr-szigeti állami elemi iskola, 19. Olajgyár, 20. Ecetgyár.

Fontosabb utcái

Sziget eredetileg önálló szövetének bizonyítéka a városi úthálózatba nehezen kapcsolódó útjai. (Pl.: A Bercsényi-liget két oldalán nem futnak össze az utak.) Úthálózata a hajdani Fő tere (ma Simor János püspök tere) szerveződik. Utcáinak vonalvezetési egyenlenségei azzal indokolhatók, hogy a letelepülők az agyagkitermelő gödröket kerülgették.

Akác tér: Sziget legkisebb tere, zárt sorú családi házak szegélyezik, nevét a közepén lévő akácosról kapta.

Akác utca: Egykor akácos övezte a két oldalát. Háza zárt sorú kis családi házak.

Bercsényi liget utca: A betöltött Rábca-meder helyén kialakított liget két oldalán fekszik. Szigethez tartozó oldalán nagyrészt ipari épületek találhatók. A többi épület zárt sorú családi ház. A egykori folyót két híd is keresztlőszelte. Az első a mai Híd utca helyén, a másik az Ecet utca vonalában. Utóbbi az 1875-ben épített un. Krajcáros-gyaloghíd.

Botond utca: Sziget újjáépített részének utcája. Három-négyszintes házakkal.

Bükk utca: Itt állt az első község háza.

Ecet utca: Nevét az egykor a Vámbéry Ármán utca sarkán álló Fürst-féle ecetgyárról kapta. Régebben Kishíd utca. A Krajcáros híd megépítéséhez kapcsolódik az utca kialakítása is.

Simor János püspök tere: Sziget legrégebbi tere. Itt találhatók a fontosabb középületek, városias beépítésű. Nevét egy esztergomi hercegprímásról kapta.

Erkel Ferenc utca: A szigeti részének bal oldalán az olajgyár területét találjuk, jobb oldalán néhány

lakóházat. Az utcát keresztezik az olajgyár iparvágányai, ezeken intenzív átközeledés volt, mivel az utca mindkét oldalán telephelyet üzemeltettek. Régebbi neve Palatinus utca, az újjvárosi hasonló nevű szállóról.

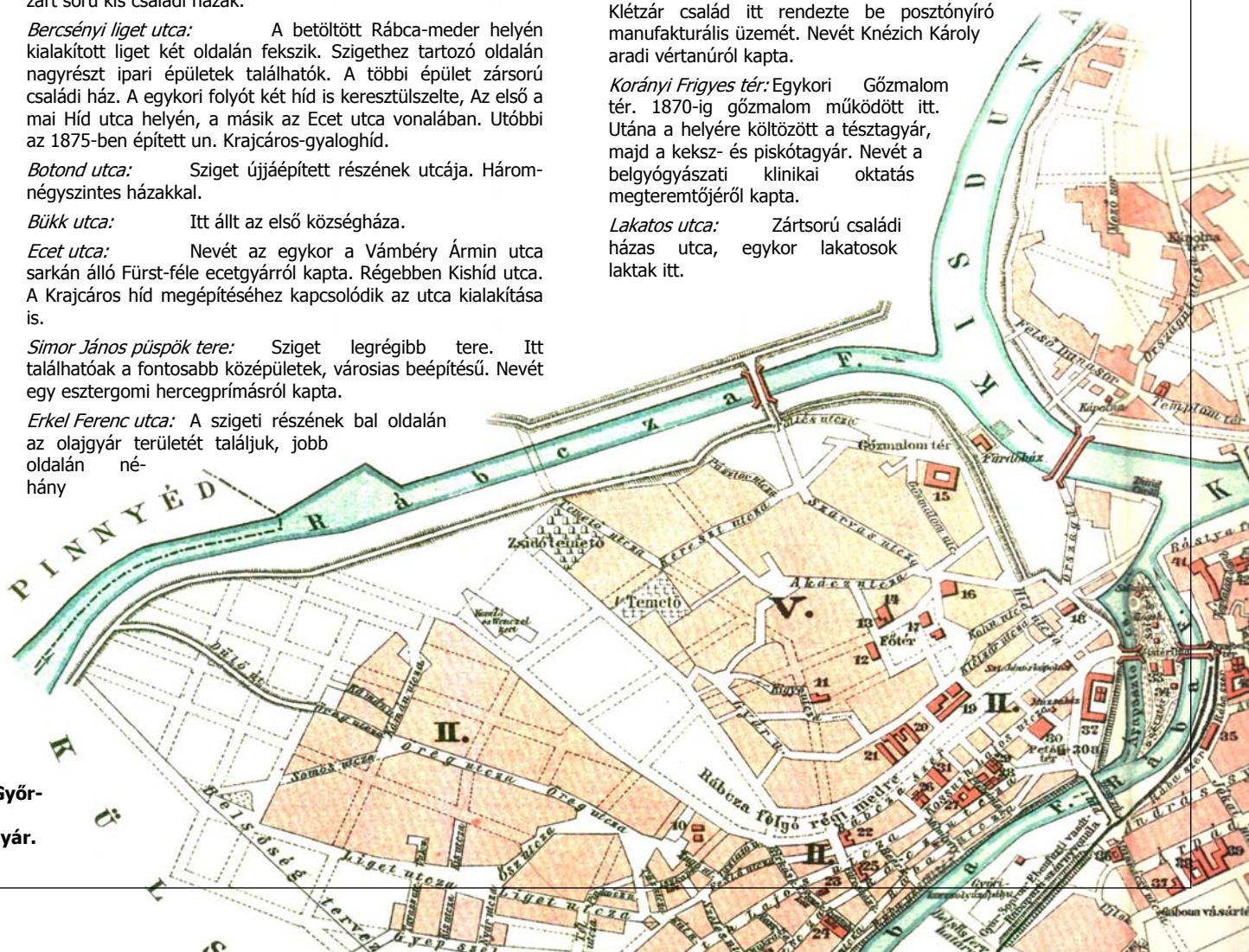
Híd utca: egyik legrégebbi utca, egykor ennek az utcának elején volt az Újjvárost Szigettel összekötő híd, a mai Pinnyédi-híd. Városias jellegű emeletes épületek sorakoznak rajta.

Kígyó utca: Egy valamikor kígyószerűen kanyargó utcának az átépítések utáni maradványa. Itt lehettek az agyaggyerőhelyek.

Knézh utca: Szépen kiépült váltakozóan emeletes, és földszintes zárt sorú beépítésű utca. 1790 körül a Klézhár család itt rendezte be posztónyíró manufaktúrális üzemét. Nevét Knézh Károly aradi vértanúról kapta.

Korányi Frigyes tér: Egykori Gőzmalom tér. 1870-ig gőzmalom működött itt. Utána a helyére költözött a tésztagyár, majd a keksz- és piskótagyár. Nevét a belgyógyászati klinikai oktatás megteremtőjéről kapta.

Lakatos utca: Zárt sorú családi házas utca, egykor lakatosok laktak itt.

Lazaret utca: Kertes családi házas utca. A 16. században itt volt a várkapitányság egyik lazaretuma (kórháza).

Márvány utca: Két-háromszintes lakóházakból alakított utca, az 1960-as évekből.

Radnóti Miklós utca: Az újjáépített részen található, négyszintes lakóház utca, nevét az Abda mellett meghalt költőről kapta.

Semmelweis utca: Építkezését zárt sorú földszintes családi házak jellemzik. 1872-től ecetgyár működött itt. Eredeti neve Kohn utca, az olajgyár megalapítójáról. Jelenlegi nevét az 'anyák megmentőjéről' kapta.

Vámbéry Ármin utca: Jellegzetesen kanyargós utca, zárt sorú családi házak jellemzik. Régebbi neve Gyár utca, mivel itt működött az olaj- a cukor- és az ecetgyár. Jelenlegi nevét az MTA egykori nyelvész tagjáról kapta.

**A Rábca a régi medrében.
Olajgyár és Krajcáros híd.
1900 körül készült fotó.**

A növényolajgyár

A növényolajok jelentősége

A germán népeket a rómaiak tanították meg a repce- és a lenolaj készítésére, ezután az olajnyelés népies foglalkozássá vált. A világításnak a 19. században a faggyúgyertya használata volt a legelterjedtebb módja. Am ez bűdös és kormoz, ezért az 1830-as évekre a fogyasztók áttértek a repceolaj használatára. Így a legkeresettebb ipari termékek közé került. A lenolajnak a mázólok festékek gyártásában, mint oldószer van nagy jelentősége. Ezek a változások kedvezően hatottak a mezőgazdaságra, megnövekedett az olajos magvak termelése.

Győr kereskedelmi központ volt e kezdetektől. Az 1271-es kiváltságlevélben árumegállítói jogot kapott, és az idők folyamán megtartotta 'szortírozó' szerepét. Eleinte vízen uszályokon, majd vasúton érkeztek a termények, amik Győrből mentek tovább Ausztria és Csehország irányába.

Ezekből az alapanyagokból fokozatosan bővülő termékkínálattal jelent meg a Győri Növényolajgyár. Termékeik: nyers és finomított repce- illetve lenolajok, napraforgó, pálmaolajok, zsírsavak, keményített olaj és zsír, erőtakarmányok: olajpogácsák, olajos magliszt; Vénusz étolaj, Luculus ételzsír.

Kohn Adolf (1820-1905)

Morva kereskedőcsalád gyermeke, a bécsi műegyetemen tanult. 1848-ban telepedett le Győrszigetben. Sógorával Austerlitz Henrikkel 1851-ben megalapította Magyarország első gőzerővel működtetett olajgyárát, a *Győrszigeti Olajgyár*at. A gyár felszerelése: két mozsársajtó, és 15 gőzgép. A következő ötven évben az uralkodóvá váló kapitalista viszonyoknak, a vállalat gyors ütemben fejlődött. 1854-ben kizárólagos tulajdonába kerül és *Kohn Adolf és Társa Olajgyára* néven működik tovább. 1875-ben megnyitotta az üzem bécsi irodáját. 1886-ig vezette a gyárát, ez idő alatt a gyár jó hírnévre tett szert a piacokon, Győrben és a községben is. Győrsziget közgyűlése tiszteletére a mai Semmelweis utcát Kohn utcának nevezi el. 1874-ben Bécsbe költözik, és 1887-től fia vezeti a gyárát. Részt vesz a Sziget Győrhöz csatolásáért folyó küzdelemben is, természetesen saját érdekei figyelembevételével (gyárak vízvételi jogának kérdése).

Kohn Ignác (1864-1935)

Már a szülők olajgyári lakásában született, középiskoláit Bécsben, a gépészmérnök képzést Zürichben, a műegyetemen végezte. 1900-ban megnyitja a gyár budapesti irodáját, 1910-ben átalakítja a részvénytársasággá.

Beruházásokat eszközöl, melyekkel a gyár gyárteleppé válik, termékköre kibővül, profitja növekedik. Híve az első világháborúnak, érdekei egyeznek a Monar-

chia érdekeivel. Igyekszik piacokat és termelőbázist szerezni.

Győri üzeme a technikai fejlesztések végbemenetelével (12 extraktőr; kondenzációs és ellennyomósos gőzturbinák, Diesel-motor, 4 kazán, olajkeményítő telep, oxigén és hidrogéngyár, iparvágányok, és rendező-pályaudvar, 1922-től villamos energiafelhasználás) az egykori Monarchia legnagyobb olajgyárává nőtte ki magát. 1930-ra 3000 waggon olajterméket állított elő évente.

1930-ban a nemzetközi verseny veszteseként kénytelen a részvénytársaságot eladni az Unilever Rt. Az új tulajdonos már megvette a Rákospalotai hasonló profilú gyárat, ezért a győri bázist leépíti. A második világháborús készülődésben az angol tulajdonú gyárat a német import szolgálatába akarják állítani, ezért 1937-ben előkészítik a termelés beindítását. 1940-ben elindul a nyersolajtermelés a Rákospalotai feldolgozásra.

Út a tervgazdálkodásba

1945-ben a német megszállók telefonközpontot létesítenek a légópincében, a kazánházat megkísérlik felrobbantani.

Az ország 'felszabadítása' után a gyár a tervgazdálkodás részévé vált. A munkások „magukévá tették a Magyar Kommunista Párt célkitűzéseit.” Erre az időszakra tehető a termelés újraindulása. 1949-ben államosították *Győri Növényolajipari Nemzeti Vállalat* néven. Majd egy év múlva a nemzeti jelzőt elhagyták.

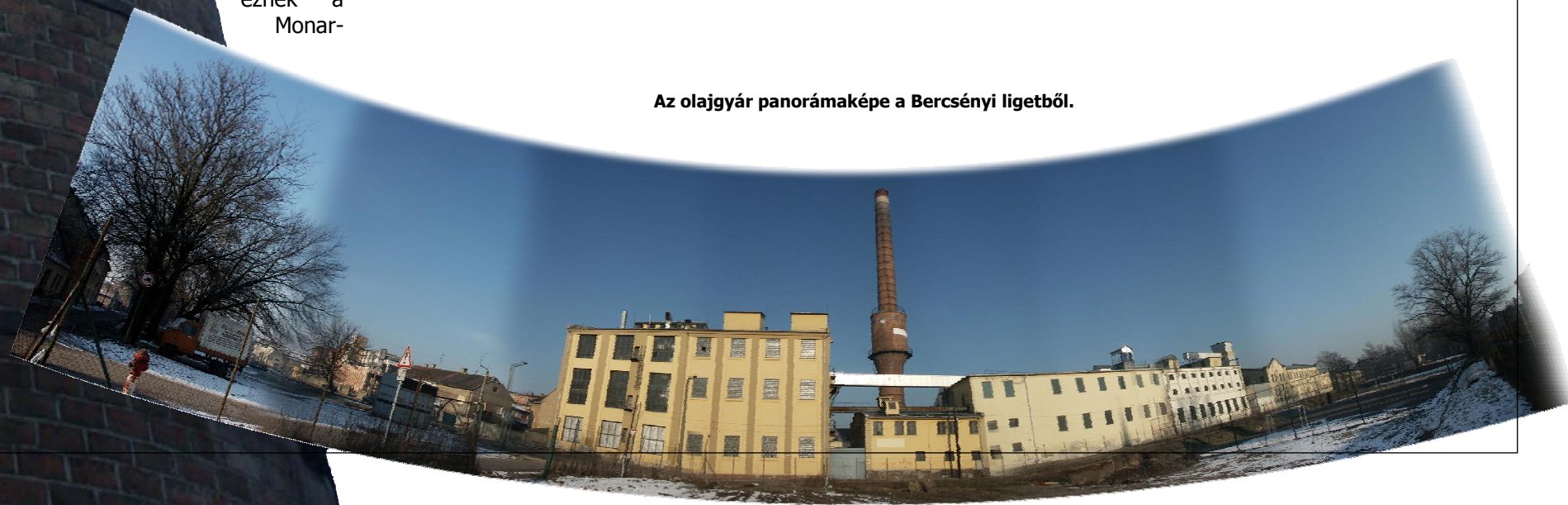
A tervgazdálkodás eleinte a könnyűipart nem fejlesztette, ezért a gyár sem tudott fejlődni. 1950-ben először vegyészmérnököt foglalkoztatott a vállalat.

1955-ben országos vállalatok alakulnak. A győri gyár a vállalat egyik üzeme lesz az ötből, *Növényolaj és Mosószergyártó Országos Vállalat Győri Növényolajgyára* néven.

1964-től biztosítottak a fejlesztés lehetőségei, „hogy a dolgozók szocialista módon dolgozhassanak, létbiztonságot kapjanak.”

A győri gyár a kilencvenes évek közepéig a Cereol Növényolajipari Részvénytársaság Győri üzemeként működött, majd a termelést Győrben megszüntették, de a bevezetett márkákat megtartották.

Az olajgyár panorámaképe a Bercsényi ligetből.

Területrendezés

A területrendezés két fontos szempont szerint folyik Szigetben.

1. Győr szeretne fejleszteni a folyóihoz kötődő területeit és megőrizni „a vizek városa” jellegét. Távlati terveiben szerepel a város fürdőközpontjának gyógyhellyé nyilvánítása. Ennek érdekében Széchenyi-tervből kapott támogatással épül az élményszerű Szigetben, és terveznek további átalakításokat a városrész idegenforgalomba kapcsolásának reményében.

Győr olyan üdülőhelyé kíván válni, „ahol a műemlékekben gazdag városmágtól néhány száz méterre, az ősi városfalak tövében, két folyó találkozásánál” élvezheti a turista a természet adta termál és gyógyvíz jótékony hatásait. A természet már megtette a magáét!

2. Győr szeretné a városrészei közötti kapcsolatokat erősíteni, de elkerülni azok összemosódását. A közlekedési hálózatban egy kvázi körutat kívánnak létrehozni, melynek részét képezi a mai Vásárhelyi-híd mellett építendő Szigetet Révfaluval összekötő híd. Ez a 'körút' az egykori Olajgyár területét is keresztül szelne a Petőfi hídra vezetne, és

felhasználásával a város tömegközlekedése is átalakítható lenne.

Ehhez kapcsolódóan megindulhat a városrész revitalizációja is. Sajnos elég sok épület nyújt elégedetlenségre okot adó, szlömösödő képet.

Képlékenység

Talán Győrnek ez a városrésze mutatja a legjobban a múlt és a jelen közti különbséget. Erőteljes kontraszthatás érződik a múlt század eleji hangulatú zárt sorúan beépített egyszintes lakóházak, és az 1960 környékén épült modern felfogású emeletes lakóházak között éppúgy, mint a gazdagon fásított utcák, terek, és a magasra törő gyárkémények között. Szigetben fontos szerepe van a fának, a Kígyó utcai lakótelep kockaházainak éles formáit a természet azóta jelentősen tompította.

Az olajgyár kitelepítésére Petz Lajos tette az első javaslatot, melyet hamarosan a rendezési tervben is rögzítettek. Mára az olajgyár már egy őrzésre szoruló elhagyatott telep. A telep részleges vagy egészbeni elbontása, és az infrastrukturális fejlesztések után a Simor János püspök tere felőli területen célszerű lenne középületeket elhelyezni, oly módon, hogy azok a térhez kapcsolódjanak, és annak térfalát képezzék. Erre a területre olyan funkció és forma keresendő, mely megőrzi a terület nyugalmát, mégis nyomatékot ad Sziget főterének. (Alkalmas lehet a beígért postahivatal, vagy egy új rendőrségi épület számára.)

A területen található épületek álagja, és építészeti minősége nem feltétlenül indokolja azok új funkcióval történő ellátását, de mint gondolat érdemes felvetni. Londonban, a Temze partján a modern művészetek múzeumává átépített erőmű szolgálhat ilyen típusú példaként.

A számunkra kijelölt területen lakóházak építése látszik célszerűnek, a Kígyó utcai lakótelephez hasonlóan többszintes-többlakásos házakban gondolkodom. A környezet nem túl determináns. A fent említett kettősségből adódik, hogy egy harmadik stílust, formálási módot is magába tud

fogadni. A területen lévő épületek értékei felmérendők, a jövő épületeibe értékesebbjeik integrálandók. Ennek egyik módja lehet annak a különös gyárkéménynek jelként szolgáló megtartása, mely a Bercsényi ligethez közelebb áll, vagy az ipartelep egyes formáinak épületekben történő visszaidézése.

Az egykori ipari felhasználásnak emlékeként álló gyárkémény lakóegyüttesbe integrálásának egyik szép példája lehet a bécsi koporsógyár területén épült tömb, melyet a BKK-2 építésziroda tervezett.

Kronológia

Képek:

A római katolikus templom főhomlokzata,
Az olajgyár egyik kazánja.

1711 megépül a római katolikus templom a főtéren

a várossal való egyesülés első gondolatai

1790 a Klézar-féle manufaktúrális posztónyíró üzem elindítása

1825 lakosainak száma mintegy 2700 fő

1850 februárban árvíz önti el Sziget

1851 Kohn-féle olajgyár megalapítása

1862 megépítik az apácázárdat

1869 lakosainak száma mintegy 4519 fő

1872 Rábca szabályozásának gondolata megjelenik

1875 a Krajcáros-gyaloghíd építése

1883 januárban árvíz önti el Sziget

1896 a Fő téren elemi iskola épült

Győrsziget csatlakozik Győrhöz

1905 lakosainak száma mintegy 5490 fő

1907 a Rábca folyó elterelésének műveletei

1918 Győr kifizeti a megye által igényelt kártérítést

1931 befejezik a fürdőközpont első medencéit

megépül a Vásárhelyi Pál híd

1957 nagyszabású lakóház építkezések kezdete

1963 építkezések befejezése

1970 lakosainak száma mintegy 7000 fő

1976 fedett uszoda épül

építési tilalmat rendelnek el az olajgyár területén

2002 megindul az Élmenyfürdő építése

Források

Berecz Dezső: Növényolajipari és Mosószergyártó Vállalat Győri Növényolajgyárának Győr, Bercsényi liget 18. története Kézirat, 1975.

Borbíró Virgil, Valló István: Győr városépítés-története 1956, Budapest

Czeplédi László: Győr Panoráma, 1987

Fehér Ipoly: A megye vízrajzi viszonyai IN:[Fehér Ipoly]: Győr megye és város egyetemes leírása, Franklin, 1874., Budapest

Tomaj Ferenc: Győr utcái és terei – Sziget IN: [Dávid Lajos]: Arrabona 13. – A győri múzeum évkönyve, 1971.

Tomaj Ferenc: Győrsziget és Révfalupataháza községek Győrhöz csatlakozásának története IN: [Dávid Lajos]: Arrabona 12. – A győri múzeum évkönyve, 1970.

[Valló István Dr.]: Győr ismertetése és tájékoztatója Győr Baráti Köre, 1930

Dr. Winkler Gábor, Kurcsis László: Győr 1539-1939 Műhely Folyóiratkiadó Kht., 1998, Győr

Dr. Winkler Gábor, Kurcsis László: Győr 1939-1999 Műhely Folyóiratkiadó Kht., 1998, Győr

Architektur' Aktuell építészeti folyóirat különböző számai

